

Asia: VN/15021/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi kiittää liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta. Olemme tyytyväisiä siihen, että liikenne- ja viestintäministeriö on katsonut aiheelliseksi pyytää myös vammaisjärjestöiltä näkemyksiä siitä, miten 7 § on mahdollisesti muutettava.

YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeussopimuksen (SopS 26-27/2016) 21 artiklan mukaan sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat käyttää oikeutta sanan- ja mielipiteenvapauteen, mukaan lukien vapaus etsiä, vastaanottaa ja välittää tietoja ja ajatuksia yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä käyttäen kaikkia valitsemiaan tämän yleissopimuksen 2 artiklassa määriteltyjä viestintämuotoja, muun muassa: a) antamalla suurelle yleisölle tarkoitettua tietoa vammaisille henkilöille oikea-aikaisesti ja ilman lisäkuluja sellaisessa saavutettavassa muodossa ja sellaista saavutettavaa teknologiaa käyttäen, jotka soveltuvat eri tavoin vammaisille henkilöille; b) hyväksymällä sen, että vammaiset henkilöt käyttävät virallisessa vuorovaikutuksessaan viittomakieliä, pistekirjoitusta, puhetta tukevaa ja korvaavaa viestintää sekä kaikkia muita valitsemiaan saavutettavia viestintäkeinoja, -tapoja ja -muotoja, sekä helpottamalla näiden käyttöä; c) kehottamalla yksityisiä tahoja, jotka tarjoavat palveluja myös internetin välityksellä suurelle yleisölle, antamaan tietoa ja palveluja vammaisille henkilöille saavutettavassa ja käyttökelpoisessa muodossa; d) kannustamalla viestimiä, internetin välityksellä tietoa antavat tahot mukaan lukien, tekemään palvelunsa vammaisille henkilöille saavutettaviksi; e) tunnustamalla viittomakielten käytön ja edistämällä sitä.

YK:n yleissopimuksen 30 artiklan mukaan sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään ja toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt voivat muun ohella seurata televisio-ohjelmia, elokuvia, teatteria ja muuta kulttuuritoimintaa saavutettavassa muodossa.

Yle on viime vuosina lisännyt kiitettävästi viittomakielistä sisältöä sekä tv-lähetyksissä että Yle Areenassa. Areenassa myös viittomakielisten sisältöjen löytämistä on helpotettu huomattavasti.

Myös selkokieliset uutiset, ääni- ja tekstityspalvelut ovat lisänneet yhdenvertaista tiedonsaantia. Näiden yhdenvertaisuutta edistävien palveluiden huomioiminen on tärkeää.

Medialiiton tekemän kantelun mukaan Ylen lainsäädännöllistä tehtävää on tarkennettava ja Euroopan komissio yhtyi tähän kantelun kohtaan.

HE:n mukainen muutos Yleisradiolain 7 §:ään, jossa tekstimuotoisen sisällön tulisi olla liitännäistä audiovisuaaliseen sisältöön, ei ole ongelmaton. Tekstipohjainen viestintä on tarpeen monille vammaisille. HE:ssä on huomioitu negatiivinen vaikutus kansalaisten tiedonsaantiin ja sananvapauteen. Esityksen todetaan pienentävän maksuttoman journalismin saatavuutta verkkomedioissa. Maksuttoman journalismin saatavuus on taattava demokraattisen ja moniäänisen yhteiskunnan säilyttämiseksi sekä esteettömän ja saavutettävän tiedonvälityksen turvaamiseksi YK:n vammaissopimuksen edellyttämällä tavalla.

Ongelmallinen esimerkkitalanne on kansainvälinen urheilu- tai kulttuuritapahtuma, jonka audiovisuaaliseen sisältöön yksityisen sektorin toimija on ostanut yksinoikeudet Suomen alueella. Tässä tilanteessa Ylen voisi olla ongelmallista uutisoida tapahtumasta tekstimuodossa, sillä audiovisuaalista materiaalia uutisointiin ei voisi tällöin liittää. Valmistelussa on otettava huomioon yleisradiotoiminnan sisällöllisen monimuotoisuuden vaateet, myös esimerkin kaltaisissa ongelmallisissa tilanteissa.

Lakiesityksen poikkeusten alaa tulee laajentaa nopeasti kehittyvistä uutistilanteista painoarvoltaan yhteiskunnallisesti merkittävään uutisjournalismiin. Faktapohjainen uutisointi on demokraattisen yhteiskunnan, sananvapauden ja julkisen asiapohjaisen keskustelun näkökulmasta ehkä tärkeämpää kuin koskaan.

Esteettömyyden ja saavutettavuuden kautta tiedonsaanti turvataan yhdenvertaisesti myös vammaisille ihmisille. Vammaisyleissopimuksen velvoitteet tulee täysimääräisesti huomioida, kun Ylen tehtäviä yhteensovitetään kilpailuoikeutta sääntelevän lainsäädännön vaatimuksiin.

Helsingissä 31.8.2020

VAMMAISFOORUMI RY

Sari Kokko

puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki

pääsihteeri

Lisätietoja: pääsihteeri Pirkko Mahlamäki, pirkko.mahlamaki@vammaisfoorumi.fi,

puh. 044 567 9077.

Mahlamäki Pirkko
Vammaisfoorumi ry